

De planten in de Zuid-West-Brabantsche toponymie

door Dr. JAN LINDEMANS.

De planten hebben, overal en te allen tijde, een belangrijke rol gespeeld bij 't benamen van plaatsen. Het lijkt zoo natuurlijk een bodem aan te duiden door middel van wat moeder natuur of de vernuftige mensch er hebben laten op wassen.

In het plaatsnamen materiaal van een bepaalde streek gaan we dus een groot aantal toponiemen aantreffen, waarin een plantnaam schuilt. Enkele daaronder zijn gemakkelijk te ontdekken, omdat we die woorden nog bezitten in het huidig taalgebruik. Voor andere is een aandachtig vergelijken van teksten noodig. De plaatsnamen zijn immers niet alle ontstaan te zelfder tijd en zij duren langer dan de woorden waaruit zij samengesteld zijn.

Onze studie is niet alleen bedoeld als een gerangschikte verzameling toponymisch materiaal ; zij wil ook aantonen dat zulk onderzoek interessante uitkomsten kan opleveren voor de geschiedenis van een bepaald dialect, inzonderheid voor de historische taalgeographie.

De behandelde streek kan grosso modo afgebakend worden door den Dender, de Rupel, de Dijle en de taalgrens.

Bij de geciteerde plaatsnamen vermelden wij alleen, tusschen haakjes, de gemeente waarin de plaats ligt en het jaartal der bron; wij geven steeds de oudste betrouwbare spelling die wij mochten aantreffen. Alle verdere plaatsbeschrijving (die blijkt echter veelal uit den tekst), alsmede de bronaanduiding hebben wij, om deze bijdrage in de maat van het mogelijke in te korten, moeten achterwege laten. De citaten komen gedeeltelijk uit KAREL DE FLOU, « Toponiemen uit de provincien Antwerpen en Brabant » (*Kon. Vl. Acad., Versl. en Meded.*, 1925). Wij benutten ook het bekende *Glossarium* van K. STALLAERT, de *Histoire des environs de Bruxelles* van A. WAUTERS, en het boek van M. CARNOY, *Origine des noms de lieux des environs de Bruxelles*. Verder putten wij materiaal uit de onuitgegeven *Toponymie van Merchtem*, door MAURITS SACRÉ (waarvoor wij hem hier onzen dank betuigen), uit de uitgegeven toponymische lijsten van Laken en Sterrebeek, door ARTHUR COSYN (*Brab. Folklore*, III, 45 en V, 305), van Steenhuffel, door JAAK WOUTERS (*Ibid.*, V, 201), van Tollembeek, door MAUR. PEREMANS (*Ibid.*, VI, 53), van Buizingen, door M. J. VAN DEN WEGHE (*Gedenkschriften van den G. en O. Kring van Halle*, V, 44), van St-Pieters-Leeuw, door denzelfde (*Een Bijdrage tot de Geschiedenis van St.-Pieters-Leeuw*, 1931), van Steenockerzeel, door PH. VAN BOXMEER (*Steenockerzeel et Humelghem et leurs seigneurs*, 1931), en de andere dorpsmonographiën van de streek. Daarbij komen dan onze eigen excerpten, vooral deze uit de landboeken van St-Jans Hospitaal te Brussel, uit de jaren 1356 en 1406; maar ook uit de schepengriffies van een aantal Brabantsche gemeenten, te lang om hier in 't bijzonder op te noemen. Een speciale vermelding verdient hier nog het lijvig handschrift *Bona Abbatiae Hafflighemiensis*, geschreven door proost BEDA REGAUS na de verwoesting der abdij in 1797,

een onschatbare bron voor de Z.-W.-Brabantsche toponymie.

„ Wij behandelen eerst de boomsoorten, daarna de heesters en kleinere planten, om te eindigen met de ooftboomen en landbouwgewassen .

TILIA PLATYPHYLLOS Scop. — De oudste Brabantsche vorm is steeds **lend** : *lentholt* (1145, Linthout, te Schaarbeek); *lendbosc* (or. 1182, 1186, Limbosch, te Nieuwenrode); *lentlo* (966, Lillois, in Waalsch-Brabant; Lelle, te Berg); *Lenden* (1151, 1250, Linden, arr. Leuven). Stilaan werd *lend* overal verdrongen door **linde**. Toch vindt men in 1356 nog : *lenthout* (Schaarbeek), *bi der lenden* (Erps), *lembosch* (St-Pieters-Woluwe); in 1456, *de stephans lenden* (Iddergem); in ± 1475, *bij der lenden* (Ukkel); en zelfs in 1520 *lentborre* (Gooik, *lintborre*, 1634); *op d'lendeken* (Gooik, 1605). Doch reeds in 1271 : *beneden den lindekene* (Evere); in 1310 : *bi linthout* (Schaarbeek).

Linter, d. i. lindter, lindeboom, in : *lintervelt* (Brusegem, 1484) en *Hof ter Linterpoerte* (Zemst, 1470).

De linde, met zijn weelderige kruin en nuttigen bloesem, was de meest geliefde boom van onze voorouders. Overal treft men hem aan : op het dorpsplein bij den open waterput, op den « driesch » van de gehuchten om de « tente » bij de « oogstkeur » te beschutten (1); op den tweesprong of het kruispunt der banen, als wegwijzer, voorzien gewoonlijk van een heiligenbeeld, om de booze geesten te verwijderen die de reizigers op die plaatsen afwachten en op een dwaalspoor brengen; eindelijk als grensboom tusschen akkers of bij andere gebiedsverdeelingen (2).

(1) Gerechtszitting voor de landbouwaangelegenheden, een of tweemaal in 't jaar.

(2) Als grensboomen kwamen in aanmerking, in Z.-W.-Brabant, niet alleen boomen van « opgaende hout » zoals linde, eik, beuk, alboom (abeel), iep, herzelaar, doch ook « troneboomen » en heesters:

De plaatsaanduidingen met *linde* zijn dan ook zeer talrijk.

Afzonderlijke boomen: *juxta tiliam*. (Zellik, 1296); *prope tiliam in via qui itur versus noede* (Brussel, 1308); *bi der linden* (Erps, 1406; Ukkel, 1406); *lant tusschen Stertbeke ende der coudertaverne daer de groote linde op staen plach* (Sterrebeek, 1469); *ter linden waert, tsegen de lijnde ter heiden* (St.-Genesius-Rode, 1555, 1569); *te Berssele achter de linde* (Beersel, 1472); *ter couwer taverenen ter linden, te crokeghem aen de linde* (Assche, 1529, 1589, twee plaatsen waar de « oogstkeur » gehouden werd); *aen de linde* (Ramsdonk, 1586); *bij de linde* (Herne, 1607); *aen den heerwegh daer eene groote linde staet* (Opwijk,

wilg, vlier, meidoorn, en ooftboomen: appelboom, mispelboom, kerselaar, notelaar. — Een typisch voorbeeld van de verscheidenheid van gewassen die men kan aantreffen, bij de aanduiding van grenzen, vindt men in een beschrijving van de tienden, gelegen onder Beersel en behoorend aan de abdij Vorst, in 1593, o. a. : ... tot op eenen dorenstruyck ofte meer; ... comende teghen de rote appelboomen staende int voers. block; ... tusschen ..ende eenen kersseleer staende naest den draeyere (draaiboom); ... linierecht op een wilghe staende etc.; ... streckende op een herzeleer staende etc.; ... lanca der haege daer d'appelboomen inne staen; ... recht op eenen castanienboom staende etc.; ... teghen eenen ollem staende in den heym van eene weyde; ... streckende recht op den duyvenput daer de vier espen staen enz. In de oude schepengriffies vindt men nogal wettelijke beschrijvingen van « heymplantingen » in aanwezigheid van schepenen en getuigen, bij de splitsing van een goed. Nog op 't einde van de XVIIIe eeuw werden boomen beschouwd als wettige grensmaal: « *in fine illius mansi ad austrum crescit adhuc tilia pro termine* » (Hekelgem, aantekening van BEDA REGAUS, op. cit., geschreven omstreeks 1802).

Ook op de grenzen van een of ander rechtsgebied vindt men dikwijls boomen. Een treffend voorbeeld is de z. g. *scheutboom* die de gronden afpaalde die tiendenplichtig stonden onder de kapittels resp. van St-Goedele (Brussel) en St-Pieter (Anderlecht), en die zijn naam gaf aan het gehucht *Scheut* te Anderlecht (*prope arborem inferiorem dictum scoetboom*, 1365, veronderstellend een *arbor superior* aan het boveneind). *Scheut* zelf beteekent « schutting » *scheutboom*, « boom bij de afsluiting ». Vgl. een *schotibuoco* (d. i. schootbeuk), bij FOERSTEMANN, II, col. 790.

1619); *aen de twee linden* (Steenhuffel, 1699); *de drie linden* (Merchtem, 1705, Tollembeek);

beneden den lindekene (Evere, 1271); *ane dlindeken te erpse* (Erps, 1356); *ten lindekenne* (Anderlecht, 1406); *het lindeken* (Hekelgem, 1642); *aen de drie lindekenne* (Schaarbeek, 1406).

Wanneer meer dan één linde in dezelfde gemeente bestond moest men ze onderscheiden door eene of andere bepaling. Alzoo te Opwijk: *de vierwechsche linde* (1642), op een kruispunt van wegen; *de hooghe linde* (1581); *de cleyn linde te droeshout* (1615); *de luyselinde* (1628); te Laken: *de Laecken linde* (1660), later *Dikke linde* geheeten, en de *Verregat linde*, beter bekend als « l'arbre du roi », bij 't Hof te Verregat; de *Beverlinde* (Strombeek-Bever); de *Priesterlinde* (Grimbergen); de *wolfslinde* (Eppegem, XVe eeuw); de *cleyn linde* (Zemst, 1550, St.-P.-Leeuw, 1695); de *Hoogelinde* (Buggenhout); *tot onser vrouwen lijnde* (Alseberg, 1468); *tot aen Ons Lieve Vrouwen linde* (Beersel, 1725); *Sint Laureys lindeboom* (grens Wolvertem-Oppem, 1705).

Er waren ook lindeboschen: *Linthout*, te Schaarbeek (zie boven de oudere vormen), te Alseberg en te Brussegem (allebei *linthout* in 1406);

met *-t* suffix: *linth*, d. i. lind-t (Grimbergen, 1470);

met suffix *-bosch*: *lendbosc* (Limbosch, te Nieuwenrode, 1182); *lembosch* (St.-P.-Woluwe, 1356); *opt lindebosch* (Erps, 1356); *hof ter lembossche*, *limbosch*, *lembosch* (1) (Kester, 1612, 1618, 1749);

met suffix *-stok* (« bosch van hoogstammig hout »): *binder lindenene stoc* (Schaarbeek, 1356); *Lindestok* (Ternat);

met suffix *-erije*: *de linterije* (Buizingen, 1681).

Akkers, enz., bepaald door een linde in de nabijheid:

(1) De oplossing tot *lembosch* is volksetymologie. Vgl. *momboor* uit *mondboor*.

lindecoutere (Nossegem, 1469; Brussegem, 1525); *opt lintervelt* (St.-Martens-Bodegem, 1406); *op dlintervelt* (Brussegem, 1484); *lindevelt* (Assche, 1531; Nossegem, 1540; Bogaarden, 1630; St.-Kwintens-Lennik, 1650; Brussegem, 1705; Ternat); *linnevelt* (Steenhuffel, 1699; Baardegem, 1718; Merchtem, 1705); *opt lindekene velt* (Sterrebeek, 1446); *lindekensvelt* (Alseberg, 1561; Herne, 1609); *linnekensvelt* (St.-P.-Leeuw, 1649);

lindeblock (Buizingen, 1791; Merchtem, 1705); *linde-
weyde* (St.-K.-Lennik, 1710); *lindendriesch* (Assche, 1460); *linden-
berg* (Sterrebeek); met suffix *-man*: *weyde geheeten
den lindeman* (Hekelgem, 1750), te verstaan als « het
perceel bij de linde » (1); *lentborre* (Gooik, 1520); *linde-
molen* (Opwijk, 1710); en een aantal *lindestraten*, leidend
naar bovengemelde linden.

Ten slotte vallen nog te vermelden de *Hof ter Linden's* (o. a. te Assche, Merchtem, Ternat, enz.), die uitgroeiden soms tot een gehucht *Terlinden* (alzo in de drie vermelde plaatsen), en aanleiding gaven tot de geslachtsnamen *van der Linden*, *Verlinden*, *Lindemans*.

QUERCUS ROBUR L. — De oudste Brabantsche spelling is **eik**; **eek** verschijnt op 't einde van de XIIIe eeuw in de composita *eec* en *eechout*, veel later in de andere toponiemen, alhoewel het in de gesproken taal *eik* verdringt.

Wij treffen den eik aan in ongeveer dezelfde omstandigheden als de linde. Afzonderlijke boomen, langs de wegen, in plaatsaanduidingen: *een gelege neven d'eycke daer men gheet te Halle weert* (St.-P.-Leeuw, 1330); *ter plaetse geheeten d'eycke* (Brussegem, 1681); *aen d'eycke* (Buizingen, 1680);

(1) Ik kan stellig verzekeren dat hier geen persoonsnaam in 't spel is. Vgl. overigens *eikman*. — Zie over het suffix *-man*, *Handelingen v. d. Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, II (1928), bl. 156.

ten eyck (Merchtem, op twee verschillende plaatsen); *het gehucht genaemt ter eycken nu turkeyen* (Oetingen, 1748); *ane d'eijcken* (Erps, 1356); *ten eijckene* (Anderlecht, 1356; Elingen, 1406); *aen pauwels eycxken* (Buizingen, 1594); *aen d'eecken* (Opwijk, 1599, nu gehucht Eeksen); met bepalingen: *apud bredeijke* (St.-Kw.-Lennik, 1268, *Hof te Bredeycke*, reeds XIVe eeuw); *de bree-eijcke* (Buggenhout, 1650); *curtis de coudeijke* (Leefdaal, 1291) (1); *te scoeneke* (Beersel, (Meldert, ± 1400) (2); *sinte wijnen eijcke* (1472); *sint wijden eijck* (Anderlecht, 1633); *de luyseeck* (Assche, 1562; Opwijk, 1615), vgl. luizelinde; *de catteneijck* (Steenhuffel, 1699); *ten hoogen eijck* (Merchtem).

Als grensboom tusschen akkers: *aen de ii eijcken opt velt ter vorst wert* (Erps, 1356); *ter viere eijken weert* (Steenokkerzeel, 1473); *twelt ten eijken* (Brussegem, 1356); *opt baeijvelt ane de baeijeijcke* (Zaventem, 1356); *ter ronder eijken* (Epegem, 1470); *aen de paeleecke* (Opwijk, 1513); *de stijleijcke* (Brussegem, 1537) en *den eekensteijl* (ook aldaar, 1624); *waereijcke* (Merchtem, 1650); *Meereik* (Herne); *int gat van der hangeijcken, ter heijden neven de hange eijcke* (St.-Gen.-Rode, 1469, 1557), wellicht eiken op den veldkant, langs een holle baan, vgl. beneden, « hangende berk »; *bi der houteijcken* (Erps, 1356) en *ane de hout eijcke* (Nossegem, XVe eeuw), mogelijk eiken waarvan het hout gekapt werd, tronkeiken; vgl. nog: *de hogevoonder usque ad arborem dictam houdeycke et de houdeycke usque primum litem crueseycke* (Vrijheid van Rode, 1342-1403, ap. STALLAERT, *Gloss.*).

Een *kruiiseik* is ongetwijfeld een grensboom. Vgl. nog, beneden: *kruisabeel*, *cruyskensbueck* en *cruceboeme videlicet salices*, d. z. boomen bij een « kruis », draaiboom, aan den ingang van een geheind veld.

(1) Vgl. een *coude linde* (Zellik, 1377) en een *couden doorne* (ibid., 1487).

(2) Meldert is hier steeds Meldert-bij-Assche (arr. Aalst).

Bijzondere eikeboomen in het Zoniënbosch heeten in 1659 : *Sint Huybrecht eyck, Sinte Geertruyde eyck, Jezuken-eyck, de schooneyck, den hontseyck, den eyck met de borsten, de drij eycke, de raef eyck, spaygnaerts eyck* (1).

In eene oorkonde van 1343, betreffende een geschil over eikenbast, in een bosch van Waalsch Brabant, staat het volgende : *magnas arbores quercinas dictas gallice stalleus theutonice laeteyken* (*Bijdr. gesch. Brab.*, I, 1902, blz. 37). Te oordeelen naar de Fransche vertaling, zouden het eiken zijn waar staakhout uit gekapt werd ; misschien een bijvorm van *lateyke*? Vgl. bij STALLAERT, *latboomen*, « boomen om latten uit te klieven »?, *lathout* en verder *Mnl. laey*.

Eikenbosschen heeten *eechout* (Grimbergen-Strombeek, 1296) ; *op eijkout* (Leerbeek, 1321) ; *ten eechoute* (Gooik, 1356) ; *eechout* (Diegem, Dilbeek, 1356) ; *de bosschen die men heet d'eeckhout* (Erembodegem, 1371) ; *aen d'eechout* (Meldert, 1400) ; *in de eechout* (Brussegem, 1417) ; *opt eechout* (Opwijk, 1430 ; Malderen, 1470) ; *opt velt geheeten eeckhout* (Ukkel, 1475) ; *den eechout* (Assche, 1532) ; *ten eechoulte* (Tollembeek, 1575) ; *thoff van Eeckhoutte* (Moorsel, 1674) ; *eeckhout* (Kester, 1749 ; Diegem ; Asschter-Heide) ;

met *-t* suffix : *eect* (Bijgaarden-Dilbeek, 1296 ; St.-Kw.-Lennik, 1348 ; Anderlecht, 1356) ; *op den eecht coutere* (Meldert, 1377) ; *grootte en cleyne eect* (Tollembeek, 1575) ;

met *-bosch* : *eijker bosch* (Merchtem) ; *den eekbosch* (Erembodegem-Hekelgem, 1650) ; weinig talrijk in vergelijking met eekhout.

Als bepalend lid in allerlei samenstellingen : *opt eyck-couter* (Steenokkerzeel, 1473) ; *eijkveld* (Beert, 1630) ;

(1) SANDER PIERRON, *Histoire de la Forêt de Soignes*, Brussel, 1905.

tgroot eykevelt (Oetingen, 1630); *eekenvelt* (Steenhuffel, 1699); *d'eekeveldeken* (Herne, 1609); *eykenveldeken* (Merchtem, 1642); *eijckvelt* (Kranem, 1650; Merchtem, 1665); *het heekevelt* (Herfelingen, 1749); *opt eebroeck* (Lippeloo, 1470); *den eijckenmeersch* (Oetingen, 1619); *den eekendriesch* (Beert, 1630); *den eekelen driesch* (Gooik, 1620); *den eykman* (Merchtem, zooveel als « het perceel aan den eik »); *ten eijckgate* (Dilbeek, XVIe eeuw, een « gat », toegang tot een veld, bij een paaleik); *eyckestraete* (Merchtem, 1705); *eekestraete* (Gooik, 1634).

Eeckum (Gooik, 1620), d. i. Eek-hem, behoort bij de oudere laag hofnamen en is synoniem van het jongere *Hof ten Eecken* (Opwijk), bakermat van een geslacht *van der Eecken* (reeds vermeld in 1365).

FAGUS SILVATICA L. — De oudste Brabantsche vorm is wel **bok**, denkelijk met een langen o-klank: *bocholt* (Boekhout, te Meise, 1147); *nemus bochoth* (or. 1195, een plaats bij Ninove) (1). Versteendé vormen met o nog in: *op den bocstoc* (Erps, 1356, 1406); *op den boxberch* (Sterrebeek, 1356); *de boxheijde* (Malderen, 1470, thans Boeksheide); *ter boct* (Elewijt, 1570).

In de XIIIe eeuw verschijnen vormen met *oe*: *boeçhoutè* (Wolvertem-Nerem, 1296), die bewaard bleven in verschillende *Boekhout's* (Meise, Merchtem, Hekelgem, Nerem, Pepingēn); met *-t* suffix: *aen de boeck* (Perk, ± 1500); met suffix *-erije*: *de boeckerije* (Elingen, 1650).

Boek werd, in Brabant, natuurlijk **buuk**, dat thans nog gangbaar is: *achter de bueken* (Pepingēn, 1356); *op schoēnbuecheijde* (Alseberg, 1468); *aen de buecheijde* (Beersel, 1556); *opten bueckenbosch* (Brussegem, 1552);

(1) Daartegenover staat het eigenaardig geval *Buggenhout*: *Bucholt*, *Buckenholt*, *Buggenholt* (*Cart. Afflighem*, ed. DE MARNEFFE, akten resp. van 1112, 1125 en 1202).

capella te bueken (Buken, 1556); *ter buecken* (Pepingen, 1750); *buekenbosch* (Overijssche); *de drij buken straet* (Buggenhout, 1650); *op buxckensvelde* (Herfelingen, 1630). In Zoniënbosch: *Sinte Anna bueck*, *cruyskensbueck*, *spreters bueck*, *den geplanten bueck*, *den ossen bueck*, *de v buxkens* (1659).

ULMUS CAMPESTRIS L. — De oude Brabantsche benaming is **eep**, een bijvorm van *iep* (1). In de meeste gevallen verschijnt dit woord als *nepe*, met prothetische *n* uit *ten epe*.

Grensboomen: *ad locum dictum ten nepe*, — *inter cortvondere et neepe* (Anderlecht, 1274); *ten nepe* (Wezenbeek, 1300); *juxta vicum qui dicitur nepe*, — *apud obbruxellum juxta arborem dictam nepe* (Opbrussel, 1301, 1309); *inter ambas arbores dictas nepe desuper ossenem*, — *in prochia de molenbeke juxta arborem dictam nepe* (Molenbeek, 1315, 1316); *ten nepe*, — *op den nepe velt* (Anderlecht, 1356, 1406); *op d'eepken* (Buggenhout, 1650).

Als boschbenaming: *op den ebbout* (Steenhuffel, 1650, misschien een *eep-hout*); *ane den epabosch*, *den epsbosch* (Assche, 1356, 1406).

Deze vormen wijzen op een evolutie van *epe* naar *ep*, die men ook kan vaststellen in volgende samenstellingen: *den eppenemeersch* (Mollem, 1406) (2); *den ebbemt* (Steenhuffel, 1699); *d'ebdal*, *d'ebsdal* (Ukkel, 1475); *hepperbroeck* (Anderlecht) (3).

(1) M. CARNOY, *op. cit.*, blz. 175, vertaalt *Ipsvoorde* (Nieuwenrode) met «gué de l'orme». Het is echter een *erpsvoorde* (passim XVIe eeuw en later). Bij mijn weet zijn er geen voorbeelden van Brabantsche plaatsnamen met *iep*, tenzij misschien een *ijpervelt* (Hekelgem, 1456). Het kan een «geleerde» graphie zijn van een monnik der abdij Affligem, daar we later toch *Hepensveldt* aldaar vinden (1650).

(2) Voor den verdubbelden meervoudsuitgang *eppen*, vgl. *berkenbosch* en dgl.

(3) Voor den uitgang *-er*, vgl. *linderveld*, *eikerveld*, en dgl.

Epelteer is een ander Brabantsch woord voor *iep* : *bi den wilden epelere* (Molenbeek, XIVe-XVe eeuw); 75 roeden lants *geheeten d'epelteerken* (St.-Joos-ten-Noode, 1445). Het kan bezwaarlijk een bijvorm van *appelteer* zijn (1).

Evenzoo bestond **epelaer**, gevormd met het ooftboomen suffix *-laer* : *den nepelaer* (Assche, 1650); *den epeler* (Ter-vuren, 1722, thans gehucht Nepelaer).

Eep verdween geheel uit de Brabantsche volkstaal. Thans zegt men algemeen **olm**. Doch olm is een vreemde indringer. In de Brabantsche toponymie zijn mij alleen bekend : land gelegen *op den holm* (Kester, 1796); *Olme-straet* (Brussegem, kaart Popp); *Olmenhoek* (gehucht van Erps). Deze namen kunnen hoogstens tot de XVIIIe eeuw opklimmen (2).

Daarentegen verschijnt het oude **elm**, met *-t* suffix, in *elmeth*, *elmt*, *elmpt*, thans *Helmet* (Schaarbeek, 1150, 1173, 1356). Doch het is een alleenstaand geval.

POPULUS ALBA L. — Het gewoon Brabantsch woord, tot ongeveer het midden van de XVe eeuw, is **alboom**. STALLAERT, *Gloss.*, heeft een overvloedige documentatie medegedeeld over dezen verdwenen boomnaam, en tevens bewezen dat we hier wel met « witten abeel » te doen hebben. Zijn citaten betreffen alleen plaatsen uit de Brusselsche omgeving : Schaarbeek, Opbrussel (St-Gillis), Etterbeek, St.-Gen.-Rode, Melsbroek, Brussel, Sterrebeek, St.-J.-ten-Noode, Wambeek, Itterbeek, Humelgem, Vilvoorde, Wezembeek; zij loopen over de jaren 1289-1461. Hij vermeldt verder een *albomerveld* te Wemmel. Wij zouden

(1) Voor de verlenging van *eep* tot *epel*, vgl. herzel en hers, berkel en berk, prumel en prume, en dgl., denkkelijk onder invloed van woorden als hassel, mispel, appel, enz.

(2) Oudste, mij bekende vermelding van *olm* in Z. Brabant : te Beersel, 1593.

de lijst kunnen aanvullen met citaten uit St.-Jans-Molenbeek, Merchtem, Brussegem en Ramsdonk, voor *alboom*; uit Jette en St.-Martens-Lennik, voor *albomerveld*; een *alboemstraete*, te Steenokkerzeel (1475). In het *Woordenboek* van DE FLOU ontbreekt dit woord totaal (1). Het moet dan wel specifiek Brabantsch zijn.

Uit de teksten kan men afleiden dat de alboom vooral geplant werd als grensboom bij de akkerscheidingen (2). Geen enkele samenstelling met *-hout* of *-bosch* komt alhier voor; ook geen met *-t* suffix.

De vraag kan gesteld worden of Brab. *elter* geen synoniem is van *alboom*. Het woord komt verschillende malen voor bij plaatsaanduidingen: *in loco qui dicitur helterken juxta guntershage*, — *petiam... dictam vulgariter delterken* (Humelgem, 1280); *juxta arborem dictam ten elterkenne* (Schaarbeek, 1300); *ten elterkenne* (Brussel, buiten Koudenberg, 1356); *ten elterken* (Anderlecht, XIVe eeuw) (3). Op grond van Eng. *alder*, *els*, zou men geneigd zijn *elter* te verklaren als een synoniem van *els*. Doch, het is een feit dat Eng. *alder* teruggaat tot Ags. *alor*, en dan zouden we bij ons vormen moeten vinden als *eller* of *elder*. Een gesyncopeerd *elter* uit **els-ter* schijnt ook niet mogelijk. De hypothese *elter*, alboom, lijkt dan de meest waarschijnlijke (4).

(1) Wel één *aalhout* (Oostkamp) en één *aelt* (Oedelem, 1297), in de nabijheid van *Aalter* (1203, Haltra). Dit laatste schijnt wel *alboom* te zijn. Het gebied van *alboom* zou dan te verschuiven zijn tot aan den rand van het West-Vlaamsch, nochtans met een verlengden *a*-klank, vanaf Haaltert bij Aalst. Er ontbreekt echter toponymische documentatie voor Oost-Vlaanderen, waar de volksnaam thans ook algemeen *abeel* is.

(2) Als curiosum deze plaatsbeschrijving te Humelgem: *een hofstat dat een bogaert es ende daer iiiij albome ende v oestbome op staen* (1356); op elken hoek een alboom.

(3) Verklaard door A. WAUTERS, *op. cit.*, I, 36, als « klein altaar » « parce que la procession s'y arrêtait ».

(4) Overgang van *a* tot *e* (vgl. *geweld* uit *giwalt*) vóór *l* + dentaal

Abeel verschijnt in de XVe eeuw en dringt, in tamelijk vlog tempo, *alboom* geheel weg. Typisch is het geval met het *Hof ten Albome*, te Brussegem; een laatste maal met dien naam vermeld, in 1484, wordt het herdoopt in *Hof ten Abeele*, reeds in 1520. STALLAERT deelt zijnerzijds een compromis-vorm mede: *het Hoff ten abeele* (volgens hem uit \pm 1550, maar denkelijk ouder). Evenzoo veranderde, te Merchtem, een *alboomstraetken* in *abbelen straetken* (1705); de twee namen leefden voort naast elkaar, vermits nog *halboomstraetken* in 1709.

De volgende plaatsnamen schijnen dan ook niet zeer oud: *goet ten abeele* (Herne, 1607), dat zijn naam gaf aan een geslacht *van den Abeele*, dus ten minste tot de XVe eeuw moet opklimmen; *een bosselken geheeten d'abeele eussele* (Brussegem, 1524); *den abbeelen bosch* (Opwijk, 1513; Baardegem, 1692); *den abbeelen putte* (Opwijk, 1566); *het abbeelen bosselken* (Opwijk, 1725; Baardegem, 1615); *de abbeelen bosschen* (Londerzeel); *den abeelbosch* (Herdersem, 1650); *het abbeelenboschveld* (Grimbergen, 1694); *abbeelen meersken* (Merchtem, 1705); *de cruijs-abeelstraet* (gehucht Kruisabeel, te Herdersem, 1650).

Waarschijnlijk werd het woord *abeel* gebruikt onverschillig voor *POPULUS ALBA* (witte abeel) en *POPULUS CANESCENS* (grauwe populier). Beide variëteiten bestonden in de streek: *beplant met grauwen abeel en eecken plantsoin* (in een bosch te Meldert, Goederenbeschrijving van Affligem, 1650); *beplant met witte abeelen den heelen dries door* (Affligem, 1780).

komt sporadisch nog voor in 't Oudbrabantsch, b. v. *Spelt*, een plaats te Merchtem, in 1117 *spalt*, naast *Spout* (o. a. te Overijsche, Brussegem, enz.); misschien ook Melsbroek, in 1095, *meltburch*, 1134, *meltbruck*, indien dit woord hetzelfde is als Maltebrugge bij Gent.

POPULUS TREMULA L. — Tot in de XIVe eeuw schijnt **esp** het eenig gangbaar woord te zijn. Men treft het aan met suffix *-hout*: *ter espout*, *esphout* (Hammel-Ossel, 1257, 1263; St.-Kw.-Lennik, 1650), wat een borg is voor de oudheid van het woord. Evenzoo zijn de formaties met *-t* suffix tot zeer oude tijden terug te voeren. *Espt* is niet zeer zeldzaam: *espt*, *esptcoutre* (Merchtem, 1269); *in campo dicto hespt* (Zellik, 1296); *ter espt* (Pamel, 1406); *op d'espt* (Opwijk, 1440); *aen d'espt* (Welle, 1463); *aen de espt rode* (Meise, 1469); *bosch genaempt d'espe*, vroeger voorzeker *espt* (Ramsdonk, 1586); *op d'esp* (Iddergem, 1650), evenzoo.

Als grensboom: *espen* (Merchtem, 1297); *ten espe wert* (Laken, 1314); *op den duyvenput daer vier espen staen*, nl. op de vier hoeken (Beersel, 1593). In samenstellingen: *espenvelt* (Laken, 1524; Ereembodegem, 1629; Merchtem, 1650); *espenstrate* (Laken, 1614).

Esp werd verdrongen door **klater**: *den claterbosch* (Anderlecht, 1406; Opwijk, 1565; Merchtem, 1626). Deze boomnaam komt echter weinig voor, om reden dat de boom zelf niet veel meer geplant werd in de laatste eeuwen. Het woord is ook zoo goed als verdwenen uit de volkstaal, en werd, bij mijn weten, niet vervangen, tenzij door **populier**. Alom heerscht de **kanada**, *POPULUS MONILIFERA* Ait., uit Amerika, maar die heeft nog geen burgerrecht in de toponymie verworven.

POPULUS PYRAMIDALIS Roz. — Tot in de XVe eeuw ontmoet men alleen **popelboom**: *ane den steenputte staen vij stuck popelbomekene* (Hof ter Vleest, Anderlecht, 1356); *den poepelboem bosch* (Assche, 1369); *arbores dictas poppelbomen* (Steenokkerzeel, 1372); *ten popelboeme* (Ukkel 1475); en **popelter** (Brussegem, 1486): *popelterenvelt* (Wezembeek, 1546).

Eerst in de XVIIe eeuw duikt **populier** op en geldt voor alle populiersoorten: *den popelier... ter linden geleghen* (Merchtem, 1665); *popelierenblock* (Tollembeek, 1623); *popelierenweyde* (Merchtem, 1705). Het is zelfs waarschijnlijk dat hier niet bepaaldelijk kaarspopulieren bedoeld worden.

CARPINUS BETULUS L. — Wij vinden, in het vroeger Brabantsch, zooals het blijkt uit de toponiemen, verschillende benamingen voor deze boomsoort. Dat hoeft ons niet te verwonderen: in alle idioticon's verschijnt deze in de meest verscheidene vormen; een echte proteus!

Daar is vooreerst **harn**, **heern**, voorhanden in den dorpnaam *Herent* (*Harent*, 1180) en in *op den herrent*, *op den heerent* (Dworp-Alseberg, 1265, 1480);

daarnaast, **hers**, dat verlengd werd tot **hersel herselteer**, **esselteer**, (zie citaten uit de Brusselsche omgeving bij STALLAERT, o. a. een *herseltere*, 1460), en **herzelaar** (*herseleer*, Beersel, 1599), dat thans nog algemeen gebruikt wordt. *Hers* is voorhanden in: *opten herswinckel*, *op den herswinckel*, *den heyswinckel* (Brussegem, 1485, 1544, 1638); *den hersenbosch* (Merchtem).

Er is ook **har**, **her**, verlengd tot **herrelaar**, te vinden in *Herhout* (Tollembeek); *harbos* (Oetingen, 1620); *herbosch* (Tubeeek); *herlaer* (Grimbergen, 1138) (1).

Er is ten slotte **wils** (een samenstelling van *wide*, wilg, en *els*, dus: « de els die er als een wilg uitziet »), verwant met *wielboom*, *wielwilg*, *windelboom*, synoniemen van *haagbeuk*, in deze streek alle onbekend thans. Het komt voor met *-t* suffix in *bi wideelst*, *widelst*, thans *wilst* (St.-Ag.-Berchem, XIVe eeuw, 1356, 1406); misschien ook

(1) *Haren* en *Herne* zijn m. i. beeknamen. De *n* is daar blijkbaar een suffix (*Har-inias*) dat zeer gewoon is bij beeknamen. Door het grondgebied van Herne vloeit de *Harebeek*. Vgl. nog *Herbais*.

in *vyelst*, thans *velst* (Brussegem, XIVe eeuw, 1411); verder in *wijdelsbosch* (St.-Ag.-Berchem); *Wilsbroech* (Vlezenbeek, 1356); *weelshaghe*, *wielshage* (Brussegem, 1525) (1).

BETULA ALBA L. — Steeds **berk**.

Als grensboom : *aen den hangenden berck* (Assche, 1534). Vgl. *hangeiken*.

Met -t suffix : *berct* (Molenbeek, 1406; Brussegem, 1521).

In samenstellingen : *ane de berchaghe* (Bijgaarden, 1296); *berkendale* (Ukkel, 1475); *den berckelen driesch* (Brussegem, 1521); *den berckenbosch* (Pamel, 1356; Assche, 1533; Opwijk, 1567; Beersel, 1590); *de berckheyde* (Beersel, 1593); *den bercteeussele* (Brussegem, 1585); *den berckenhouw* (St-Gillis, 1580).

FRAXINUS EXCELSIOR L. — Wij vinden éénmaal **nask**, daarna **esch**.

Als grensboom : *apud goyka juxta arborem qui dicitur naska* (Gooik, 1294); *ten eskenne* (Meise, XVe eeuw).

Verder een paar samenstellingen : *d'esschenbroeck* (Mollem, 1541); *op d'eshage* (Steenhuffel, 1699) (2); *Essele*, *esselt* (Buizingen-Dworp, 1321, 1673, thans Destelheide), was oorspronkelijk misschien een **esc-lo* (Vgl. *escele*, 1161, Eksel, in Limburg).

SALIX ALBA L. — Steeds **willig**, **wilge**, **wilg**.

Afzonderlijke boom als grenspaal : *de thiende van Haffli-*

(1) Men kan geneigd zijn in *Carpenteringhe* (een leengoed te St.-Stev.-Woluwe, cit. XVIe eeuw), een *carpenter* te vinden, waarin het eerste lid het lat. *carpinus* zou zijn. Doch *carpinus* moest al vroeg de baan ruimen voor *carmus* en *carnus*, zoodat er weinig waarschijnlijkheid is voor die hypothese. Wat intusschen *carpenter* mag zijn, blijft een raadsel.

(2) Men verwarre den boomnaam niet met *asch* (Got. *atisks*), gemeenschappelijk veld zonder heiningen, dat in vele Brabantsche gemeenten terug te vinden is. — De gemeentenaam *Assche* is een oeroude waternaam : dit dorp ligt bij de bron van de *Aschbeek*, evenals in Limburg, *Asch*, bij de bron van een waterloop met denzelfden naam. *Esschene* ligt op een zijbeek van de *Aschbeek*.

ghem scheidt haer van de thiende van Moorsel in de clec hage... aen eenen put oft aert calle, recht op te sien naer een groote willege aen den cleerhaghen bergh (Affligem, 1603); opt poetkens velt aen de wilge (Laken, 1600).

Doch gewoonlijk staan de grenswilgen in rijen geplant : *ad salices apud nederbeke* (Anderlecht, 1220); *prope salices* (Denderleeuw, 1286); *cruceboeme videlicet salices* (Steenokkerzeel, 1372); *ane de wilghen* (St.-L.-Woluwe, 1356); *ane der wolewer wilgen, neven de willigen* (St.-Stev.-Woluwe, 1356, 1406); *aen de wilghen* (Sterrebeek, 1440); *bij den willeghen* (Nossegem, 1469); *ten willichken* (Anderlecht, 1406);

met bepalingen : *prope pede in loco dicto deurwilghe* (Itterbeek, 1282); *in campo dicto te vij wilghen* (Anderlecht, 1300); *ten ellefwilligen* (Bollebeek, 1486); *aen de wachtwilge, ter wachtwilligen* (grens Alseberg, Beersel, Dworp, 1399, 1486); *totte paelwilghen* (grens Teralfene-Hekelgem, 1365) ook *de Brabantsche willegen* (1456), geheeten, d. i. de wilgen op de Brabantsche grens; de *paelwilghen* (grens Opwijk-Lebbeke, 1513); *op de pael willege daer Molhem scheidt van Merchtene* (1603); *de regghewilghen* (Opwijk, 1575); *te maelwilligen* (Pepingen, 1750).

In samenstellingen : *opt wilgenvelt* (Ukkel, 1575); *d'willeghen broeck* (Brussegem, 1486); *crommewilghevelt* (St.-P.-Leeuw, 1453); *opt crommewilcxkensvelt* (Buizingen, 1599); *het rotwillegevelt* (Herne, 1607).

SALIX CAPREA L. — Het gewone woord is *werf*.

M. CARNOY (*op. cit.*, blz. 134) heeft terecht aangetoond dat *Werchter* een normale ontwikkeling is van *werf-ter*.

Als grensmaal : *op den wervenstruyck* (Baardegem, 1731); *tegen de werfmere* (Steenhuffel, 1699).

Met *-t* suffix : *de werft* (St.-Kath.-Lombeek, 1356; Brussegem, 1483).

A
SALIX VIMINALIS L. — Het oudere woord, in Brabant, is *wide*, *wijde*; het nieuwere, dat sedert de XVIe eeuw het andere verdrong is *wijm*. De aanplantingen met teenwilg moesten vroeger veel aanzienlijker zijn dan nu; het verbruik was immers veel grooter. Niet alleen had men de wijmen noodig voor allerlei huisraad en voor het jaarlijksch vernieuwen van de vekens, hurden en hekken, maar het beluiken en afsluiten van het gansche bebouwde akkerland moest een aanzienlijke hoeveelheid houtrijs (1) vereischen, en daar kwam, in de eerste plaats, het zoo gemakkelijk wortelschietend wilgenrijs bij te pas (2).

De *wijde* wast bij voorkeur in nat broekland: *curtis de widenbroeck* (Iddergem, 1244, *hodie weijenbroeck*, 1800); *widebroch* (Laken, 1356); *widebroec* (Heembeek, 1406); *wijtbroech* (St.-M.-Bodegem, 1406); *wijnbroeck* en *wijnborre* (Ukkel, 1475); *wijtsbroeck* (Assche, 1535); *de wijbeemde* (Zemst, 1470); *in de wijdebeempde* (Elewijt, 1497); *de wijenmeerschen* (Assche, 1487, 1530); *den wijenmeersch* (Merchtem, 1495); *den clienen wijden meersch* (Merchtem, 1650); *den weijmeersch* (Hekelgem, 1650); *opt wijdemoertre* (Humelgem, 1540); *den wijtham* (Laken, 1630); *den wijtam* (Leefdaal, 1681); *'t wijtsdal* (Opwijk, 1515); misschien ook *den wittkens bocht* (Opwijk, 1571); *een bunder eester bosch gen. den wittkens bosch* (Merchtem, 1626).

Velden afgesloten met *wijde*: *ten widenvelde* (Merchtem,

(1) *Rijs* komt voor met *-t* suffix in de plaatsnamen *rijst* (Mollem, Tollembeek, Heikruis) beteekenend « plaats waar rijshout bep. teenwilg groeit »; verwaalscht in *Risoir*, de heerlijkheid van *risoore* (Herfelingen, Heikruis). Verder nog in: *riserode* (Opwijk, 1430); *rijserenbroeck* (Assche, 1440); *reijsembrouc* (Anderlecht, 1406); *thof te risseloy* (Herfelingen, 1665); *de risthaghe synde houtwas* (Esschene, 1650); *weyde gen. den ristman* (Merchtem, 1705).

(2) Zie treffende bijzonderheden daarover in G. DES MAREZ, *Le problème de la colonisation franque et du régime agraire dans la Basse-Belgique*, Brussel, 1926, blz. 142, 155 en volg. Zie ook de teekening aldaar, volgens Breugel, van met rijshout geloken akkers.

1218); *opt widevelt* (St.-M.-Lennik, 1356, 1406); *'t wijdevelt*, *opt wijvelt* (Zaventem, 1461); *opt weijveldt* (Buggenhout, 1650); *weijveldeken* (Sterrebeek-Kranem, 1650).

De toegangsweg tot een akker heet soms: *te widengate* (Gooik, 1356, 1406); *wiitsgate* en *widsgate*, Godefridus de (cit. 1264, Wezembeek); *int widegat* (Melsbroek, XVe eeuw); *de wijdtstrate* (Ternat, 1412).

Veel later eerst verschijnt **wijm**: *tgoet geheeten den wijmen hof* (Lot, 1465); *een weyde dat een wijmbroeck plach te sine* (Beersel, 1556); *3 dachwant lants dat voermaels vijvere plach te zijne ende nu in eenen wijmbosch bekeert* (Jette, 1541); *den wijmbos* (Steenhuffel, 1699) (1).

ALNUS GLUTINOSA L. — Steeds **els**.

Als grensstruik: *aen de esschene els* (grens Assche-Esschene, 1536).

Met *-t* suffix, *elst*, zeer gemeen, o. a. één of meer plaatsen van dien naam te Bekkerzeel, Buggenhout, Dworp, Herne, Hekelgem, Itterbeek, Laken, Meldert, Opwijk, Steenhuffel, St.-M.-Bodegem, St.-P.-Leeuw, Teralfene (2), Tildonk,

(1) Een ouder synoniem van *wijde* en *wijm* is misschien het zoo vaak in de toponymie verschijnend **kaar**, met bijvorm **ker**. Het heeft voorzeker een ruimere beteekenis gehad dan het bekend *caer*, fuik, vischkorf, en het thans nog in de Haspengouwsche volkstaal voortlevend *biekaar*, bijenkorf. In beide gevallen hebben we te doen met een « wijmen vlechtwerk ».

Kerbosc (St.-K.-Lombeek, 1189), *kaeykeersbosch* (Merchtem, 1705), d. i. kwade keersbosch, *carenbosch* (Leerbeek, 1741), zouden dan synoniemen kunnen zijn van « wijmbos ». Evenzoo *Kerrebreek* (Lebbeke, Aalst en elders), *de keerebroecken* (later naam van het evengenoemd *kerbosc* te St.-K.-Lombeek, 1657), hetzelfde als *wijdebreek*; *kersgate* (Bollebeek, 1520) en *karegat* (Watermaal), hetzelfde als *wijdegat*; *carevelt* (Anderlecht, 1356; Opwijk, 1674; Hekelgem, 1718) en *Kersvelt* (Opwijk), hetzelfde als *wijdeveld*.

Verder nog in de volgende samenstellingen: *carilo* (Karlool, Ukkel, 1209); *karenberg* (Bellingen); *carenbunder* (Assche, 1650; Esschene, 1650); *kardriesch* (Baardegem, 1650).

Wisch is alleen voorhanden in *wisschendonck* (Zemst, 1570).

(2) « Teralphene olim vocatur Elst » (BEDA REGAUS, *op. cit.*, fo 19). Joannes de Alneto, cit. 1259.

Wemmel. In samenstellingen : *scricckelst* (Vilvoorde, 1570) ; *mooreelst* (Bekkerzeel, 1630) ; 's *hertogen elst* (Linkebeek, 1659) ; *lievenselst* (Opwijk, 1515) ; *hooghe elst* (Ramsdonk, 1586).

Met ander suffixen : *elshout* (Assche, Linkebeek) ; *elshocht* (Gooik) (1) ; *elsbroek* (overal) ; *elsbosch* (Brussegem en elders) ; *eenen eesterbosch geheeten den elschbosch* (Merchtem, 1626) ; *den elsbocht* (Herdersem, 1650) ; *den elsenpoel* (Anderlecht, 1540).

RHAMNUS FRANGULA L. — **Spork** is gemeen in de Brabantsche bosschen, o. a. in Buggenhoutbosch, waar het « kapellenhout » heet, en dient om « kapellestokken » van te snijden bij den jaarlijkschen « boschgang » naar de kapel van O. L. V. ter Nood.

Wij ontmoetten dit woord in één toponiem : *speurkmeer*, d. i. « land met spork ingemeerd » (Merchtem, 1705) ; het is gelegen « ten Houte neven solderbosch », een uitlooper van Buggenhoutbosch.

SAMBUCUS NIGRA L. — De **vlieder**, thans **vlier** en **vlieterhout**, kwam alleen in aanmerking als grensstruik : *ten vliederkine* (Leefdaal, 1323 ; Wambeek, 1334) ; *ane vliederken* (Erps, 1356) ; *te vliederenpale, den vliederenpael aent vliereken* (Steenokkerzeel, 1473) ; *aen den pael die genoemt wordt het vlierken* (Brussegem, 1624) ; *aen den vliederenstruyck* (Opwijk, 1679) ; *aen den vlierenpael* (Opwijk, 1775).

Een *vliiderstoc* (St.-Kw.-Lennik, 1268 ; Wemmel, 1300) zal wel een vlierstruik geweest zijn, geen bosch. Echter wel *de vliederhage* (Brussegem, 1417) (2).

(1) Brab. *hoch* = hacht, « stukje ». Vgl. hulshocht, bieshoch, hondsocht.

(2) Groote bosschen, beplant met allerlei houtgewas, heeten soms **vorst** (van Lat. *forestum*) : *foresth* (Vorst, 1105) ; *ter vorst*

Akkers genaamd naar een vierpaal: *opt vliervelt* (Itterbeek, 1302); *opt vlierkensvelt* (Linkebeek, 1557); *'t vlierveldt* (Watermaal, 1575); *vlierenveldt* (Merchtem, 1673); *flierenbunder* (Merchtem, 1705).

ILEX AQUIFOLIUM L. — In 't ouder Brabantsch, steeds **huls**, als blijkt uit de plaatsnamen *hulsbosch* (Opwijk, 1615; Steenhuffel, 1699; Hekelgem, 1718); *hulshocht* (Zaventem, 1479); *houlsberg* (Bellingen).

Hulst ontstond onder invloed van den ouden, zeer verspreiden plaatsnaam *hulst* (huls + -t suffix): *in loco qui dicitur hulst, ter hulst* (Perk, 1297, 1300); *ter hulst* (Opwijk, 1354); *ane de hulst* (Sterrebeek, 1361); *'t goed van der hulst* (Alseberg, 1483); *hulst* (Muizen, 1558).

Gerolst (Ukkel, 1197, or., thans Groelst) is een eigenaardige, alleenstaande verschijning. *Geer-hols* schijnt wel een synoniem te zijn van *huls*. Vgl. voor het eerste lid, *steekpalm*, een moderne naam voor *ilex*, en *hulsdoorn*,

(Erps, 1465); *in de vorst* (Zemst, 1470; Kampenhout); *opt hovorst*, hoog vorst (Tervuren, 1406); *'t veurst* (gedeelte van Kravaalbosch, tusschen Meldert en Assche, 1700).

Boschen van hoogstammig hout worden **stokt** genoemd (« stok », boomstam, met -t suffix; te vgl., voor het semantisme, met lat. *justetum*, « fûtaie », waarin ook *justis*, stok): *ter stoct* (St.-P.-Leeuw, 1303); *juxta stoc* (Opbrussel, 1309); *stoct* (Humelgem, 1365; Ternat, 1406; Baardegem, 1411; Vlezenbeek, 1406; Liezele, 1470); *de stoc* (St.-Gillis, 1406); *den stock*, *stokte* (Steenhuffel, 1648, 1699); *het stokken* (Liedekerke); *bi den lindenen stoc* (Schaarbeek, 1356); *op den boecstoc* (Erps, 1356); verder in *Stokkel*, d. i. stok-loo; *stokhem* (Overijssche); *stokmeersch* (Opwijk; Merchtem).

Een bosch van laagstammig hout heet **hage** (tientallen voorbeelden zouden kunnen aangehaald worden) of **hels**: *ane de heis-haghe* (St.-St.-Woluwe, 1356); met -t suffix, *ter hest* (Laken, 1356); *den heest* (Strijtem).

Een Brabantsch synoniem is **horst** of **hurst**: *opt eynde van der hurst oft haghe* (Beersel, 1593); *beneden de haghe oft hurst van hongeryen* (Ibid.); *de horst, de hursten* (Opwijk, 1440, 1725); aldaar nog twee andere plaatsen: *d'heurst* (1750), *d'heustiens* (1775). — Een veldkant bewassen met struikgewas heet thans nog in Z.-W. Brabant: een *hurstkant* (zie bij G. DES MAREZ, *op. cit.*, blz. 57, nota I, *uskant*).

in *d'ulsdoerenvelt* (Anderlecht, 1546). Voor het tweede lid is nog een voorbeeld: *ter holst* (Overijssche).

CORYLUS AVELLANA L. — In de oudste toponiemen steeds **hassel**, en alleen met *-t* suffix: *hasselt* (Meise, 1211; Relegem, 1356; Schaarbeek, 1356; Zemst, 1550; Steenhuffel, 1699; Puurs, 1750); *in de hasselt beneden de hasselt borre* (Brussel, 1547).

Hazelaar is de nieuwere, thans alleen bekende, vorm: *op den haeselere* (Oetingen, 1620); *den haeselaerenbosch* (Gooik, 1630); *'t haeselaers straetie* (St.-K.-Lennik, 1655).

In *morbellingen bosch* (Alsemberg, 1356) vinden we een in Brabant sedert lang vergeten woord terug, dat echter in W.-Vl. nog bestaat in de vormen *morbéllé*, *berbéllé* en waarmede de baardhazelnoot, een variëteit met langen, wolligen bolster (*CORYLUS TUBULOSA* Willd.?) aangeduid wordt. Voor den uitgang, vgl. Fr. *avelline*.

CRATAEGUS OXYACANTHA L. en *MONOGYNA* Jacq. — Steeds **doren**.

Zeer gemeen als grensboom: *iuxta spinam* (Zellik, 1296); *bi den dorne* (St.-P.-Leeuw, 1300); *neven den doren* (Pamel, 1356); *op enen doren* (St.-M.-Bodegem, 1406); *boven sinte annenboem aen de doerne daer den savenschen wech doer gaet*. (Sterrebeek, 1440); *sekeren pael geheeten den doeren, neven den doren ofte meer* (Brussegem, 1417, 1621); — met bepalingen: *den duven doren daer tgherichte plach te staene* (Pamel, 1356); *bij den swijnsdooren* (Sterrebeek, 1538; een swijnspoel aldaar, 1354); *aen den kempendoren* (Evere-Haren, 1561); *aen happaerts doorne daer den wech van dieghem naar melsbroeck doorloopt* (Diegem, 1624; de Happaert's waren heer van Diegem); *de drij doorens* (Sterrebeek, 1650); — *bi den dornekine* (Anderlecht, 1271); *ten dornekene* (Lombeek, XVe eeuw); *bi den woluwen dorneken* (Evere, 1406); *ontrent 't doreken* (Sterrebeek.

1440); 's *papen doreken* (Steenokkerzeel, 1473); *aent doreken* (Brussegem, 1522); — het goed *ten doren* en een hofstede *den doren* (Merchtem, 1660); *de doorens* (ook aldaar 1705).

Akkets genaamd naar zulke dorens: *het dorenvelt* (St.-M.-Lennik, 1356); *op dor nvelt* (Wambeek, 1600); *doornevelt* (Opwijk, 1598; Sterrebeek, 1650); *velt geheeten den dorne* (Mollem, 1519); *opt velt ten doernekinne, te doreken* (Elingen, 1356, 1406); *opt doreken* (Esschene, 1650; Oetingen, 1705); *durenkinsvelt* (Bellingen, 1670, naar een oudere bron); *opt dorekensvelt* (Laken, 1537); *deureken* (Merchtem, 1642); *deurekensvelt* (Buizingen).

Met *-t* suffix: *ter doerent* (Opwijk, 1470, op drie plaatsen aldaar; een Walterus de *Spineto* vermeld in 1145; geslachtsnaam *van der Doorent, Verdoort, Verdoodt*, aldaar); *in de dorent* (Anderlecht, 1356); *ter dorrent* (Heembeek, 1300); *in de dorent* (St.-P.-Leeuw, 1356); *op den doorent* (Mollem, Zellik, 1650); *ter doorent* (Pepingen, 1750); *dorent* (Relegem).

In andere samenstellingen: *in den doren mortere* (Erps, 1356); *ten dornenborre* (Bijgaarden, 1296); *den doerne meersch* (Assche, 1369); *den doorenmeersch* (Opwijk, 1565); *de doorne weyde* (Buggenhout, 1650); *den doornenbosch* (Opwijk, 1725); *doornbosken* (Steenhuffel, 1699) (1).

Of we hier nu overal met den haag- of meidoorn te doen hebben, is een andere vraag. *Doorn* schijnt hier een

(1) Ik heb bezwaren tegen de verklaring *Dworp*, « doornbeek » (CARNOY, *op. cit.*, blz. 90). Men vraagt zich af waar de *w*, in dat stelsel, kan vandaan komen. Veeleer beschouwen wij die *w* als organisch, in een primitief **dubar-apa* (waarin Kelt. *dubar*, « water », dat b. v. ook voorkomt in het tautologisme *Aken-dover*), dat regelrecht *dworp* moest geven. De *w* handhaafde zich tegen eeuwenlange volksetymologische aanvallen met *doorn* (*Thornapa*, waaruit de Fransche vorm *Tourneppe*) en *dorp*. Was *Thornapa* iets anders dan een willekeurige graphie van geletterde klerken, dan zouden we nu *doornep* of *deurnep* moeten hebben.

algemeen woord geweest te zijn voor allerlei heesters met stekels.

Speldoorn was ook bekend in Brabant; het lijkt een samenstelling te zijn van *speld* (spleet, scheidingslijn) en doorn en zou dan beteekenen « scheiddoorn ». Evenwel wordt met dit woord ook de haagdoorn aangeduid. In plaatsnamen: *speldoren* (Bollebeek, 1296); *'t spildorenveldt* (Opputrs, 1650); *den speldoeren beempt* (Bijgaarden, 1650).

ROSA RUBIGINOSA L. — In Z.-W.-Brabant wordt deze plant thans nog genoemd **huppelbraam** in Klein-Brabant, **hippelbreem**. In de toponymie ontmoet men: *prope huppeldoren* (Evere, 1271); hier zal wel dezelfde plant bedoeld zijn.

Eglantier is vertegenwoordigd door een laat *op den ingelteer* (Hekelgem, 1718), met een volksetymologische vervorming in de laatste lettergreep.

PRUNUS SPINOSA L. — Gewoonlijk **slee**, doch afwijkende spellingen in de oudste namen *sliahaghe* (Ukkel, 1305); *slubruec* (Heembeek, 1300); *sleijberch* (Ossel, 1290) en nog *de sleije* (ibid., 1469, 1473 en later); — daarentegen *stehage* (Merchtem, 1232, 1248); *sleeborre*, *sleebrake*, *sleebroeck* (Ossel, 1477, 1488, 1511, gelegen bij *sleije*); *opt sleewege* (Linkebeek, 1563); misschien ook in *sleewersmersch* (Opwijk, 1541).

ULEX EUROPAEUS L. — In Brabant, evenals elders, **gaspeldoorn** (1). Voorhanden in *te gaspeldorne* (St.-P.-Leeuw, 1351).

Wij vermoeden dat in *gaspegouwe*, *gaspelgouwe* (Baar-

(1) De beschrijving van den gaspeldoorn, bij DODOENS, *Cruydenboeck*, slaat voorzeker op *ulex*: « ... een rouw, seer scerp stekend gewas... rechte houtachtige struyckskens, sonder bladeren, al

degem, 1565, 1625) veeleer *GENISTA TINCTORIA* L. zou kunnen bedoeld zijn (1).

GENISTA ANGLICA L. — In Brabant **genst**: *aen den ghenst* (Mollem, 1410); *op den geijnst* (Buggenhout, 1648); *aen den gēnst lochten* (Beersel, 1598); *den genst-broeck* (Gooik, 1640).

SAROTHAMNUS VULGARIS Wimmr. — Aanvankelijk, **brem**, later soms **breem**, verwarring met **braam**.

Met *-t* suffix: *ter bremt* (Heembeeck, 1300); *de bremp* (Hekelgem, 1391); *opte bremp* (Assche, 1598); *in de bremp* (Opwijk, 1615), de straat die er heen voert: *in die breemstrate* (1515); hetzelfde te Buggenhout: *dbreem-streetken* (1470) en *bremtstraetje* (1650).

In andere samenstellingen: *bremvelt* (Bornem, 1650); *bremslant* (Denderleeuw, 1650); *aen de breemheyde* (St.-G.-Rode, 1570); *den bremhoffweijde* (Merchtem, 1650).

RUBUS FRUTICOSUS L. — Steeds **braam**, dial. **breem**.

Met *-t* suffix: *ter braempt* (Zemst, 1470); *op de breemt* (Teralfene, 1391).

In andere samenstellingen: *den braembosch* (Berg, 1286); *den breembosch* (Ternat, 1377; Oetingen, 1670; Tollembeek, 1753; Kester, 1749; Merchtem); *den breemen-driesch* (Ukkel, 1475); het *breemweyke* (St.-P.-Leeuw, 1720); *den bremen nest* (Kester, 1786); met suffix *-ing*: *den breminck* (Baardegem, 1662).

omme met lange, scerpe, herde, seer stekende dorenen seer dick beset... geele bloemekens... bloemen van brem van fatsoens ghe-lyck. »

(1) In de veronderstelling dat *gouwe* hier (onder invloed van Fr. *garde*) een bijvorm zij van *wouwe*, *RESEDA LUTEA* L., de bekende gele verfplant.

BUXUS SEMPERVIRENS L. — Bij ontstentenis van andere Brabantsche benamingen van het palmboompje, is het misschien niet al te gewaagd in **bussem**, dat niet zeldzaam is in de plaatsnamen (totaal onbekend in West-Vlaanderen, zooals blijkt uit het woordenboek van DE FLOU), een bijvorm te zien van **bus**, **bos**. Het werd steeds volksetymologisch opgelost tot *bessem*. Brab. *bezemkruid* is brem. Het is nochtans niet mogelijk dat *u* uit *e* zou ontstaan zijn; alle oudere vormen hebben *u*.

Met *-t* suffix: *de bossemt*, in *die bussemt* (Laken, 1303, 1366, in 1490: *aen den buessemt*, in 1666: *den bessemt*); in *de bussemt* (Pamel, 1406); *duo bonaria prati nuncupati vulgariter de bossemt* (Wemmel, 1406); *de bessemt* (Zellik, 1650); *de bessemt* (Merchtem, 1403).

In andere samenstellingen: *tvelt geheeten dbessemtvelt* (Diegem, 1497); *het bessemblock* (St.-A.-Berchem, 1650); *de bessemstraete* (St.-P.-Leeuw, 1681).

PHRAGMITES COMMUNIS Trin. — Aanvankelijk steeds **roos**, soms met Brabantschen overgang van **roes** naar **ruus**.

Met *-t* suffix: *roest* (Merchtem, 1321; Pepingen, 1356); *roost* (Opwijk, 1564; Assche; Beert; Haacht; Oetingen); *de roesthaghe* (St.-L.-Woluwe, 1356); — met geapocopeerde *t*: *ruescoutre*, *roestcouter* (Brussegem, 1265, 1487); *rueskensbempt* (Alseberg, 1567), waarin *ruestken*, « kleine roost »; *beempt geheeten de roose* (St.-G.-Rode, 1557); *bemt geseyt de roos* (Steenhuffel, 1699).

Als bepalend lid in samenstellingen: *roesbeke* (Kampenhout, 1319, thans Ruisbeek); *roesendal* (Assche, 1538); *rosenberg* (Assche); *roosenbroeck* (Gooik, 1535; Assche, 1650); *rooselaer* (Vollezele, 1650); *rooseveldt* (Herfelingen, 1750).

Riet, dat sedert eeuwen *roos* in de volkstaal verving,

ontmoetten we maar in één enkel toponiem : *rietmeersch* (Tollenbeek, 1605).

SCIRPUS L. — Het oude **rusc**, **ruisch**, troffen we alleen aan in : *ruschebroc*, *ruskenbruch* (Ruisbroek-aan-de-Zenne, 1138, 1154); *ruisschebruec*, (Ruisbroek-aan-de-Rupel, 1177); *ruscbose* (1188, or., een tot dusver niet geïdentificeerde plaats in W.-Brabant); *int ruschbroeck*, (Brussel, 1356); *ruysvelt* (Buggenhout, 1470, familienaam Van Ruyscevelt, Van Ruyschevelde, XVIe eeuw tot heden). Ruisch is zeldzaam in de Vlaamsche toponymie (1). Misschien was het een benaming voor een bepaalde soort van biezen, *SCIRPUS LACUSTRIS* L., mattenbies, die in 't water groeit?

Het algemeen verspreid woord voor *SCIRPUS*- en *JUNCUS*-soorten is **bies**.

Met -t suffix : *de biest*, *ter biest*, *bist* (Anderlecht; Beersel; Beert; Brussegem; Grimbergen; Iddergem; Meldert; Moorsel; Nieuwenrode; St.-K.-Lennik; St.-M.-Bodegem; St.-P.-Leeuw; St.-P.-Kapelle; Steenokkerzeel; Zemst); *nederbiest* (Vorst, 1359); *dbiesteusele* (Brussegem, 1506); *de goede biesteken* (Opwijk, 1640); *de biestbocht* (Herdersem, 1650); *aen de gemeyne biest* (St.-P.-Leeuw, 1557) (2).

Ten biesen (Brussegem, 1417); *de strate streckende ten biesen weert* (Esschene, 1487).

In samenstellingen : *den biesbeempt* (Beersel, 1551); *de bieseweyde* (Baardegem, 1600; Merchtem, 1642; Elingen, 1650; Gooik, 1652; Opwijk, 1725; Oetingen, 1766); *biesbroeck* (Herdersem, 1456); *bistebroeck* (Anderlecht); *bistmeersch* (Gooik, 1670); *biestveld* (Lennik); *de bieshocht* (Grimbergen, Wolvertem); *de biesheusels* (Merchtem, 1705); *den biesricq* (Merchtem, 1705), d. i. « het perceel met de biezen ».

(1) Ruissede (*Rusclede*, 1165) behoort ook hierbij.

(2) In de Kempen is *biest* synoniem van « dorpsplein ».

LOLIUM TEMULENTUM Sm. — **Dolik.** Alleen in : *doylyckbosch, doylyckbroeck* (Opwijk, 1775).

CARDUUS L. en *CIRSIUM* Tournef. — Steeds **destel** : *op den destel wiel* (Vilvoorde, 1461) ; *destelveldeken* (Opwijk, 1640) ; *destelbosch* (Merchtem) ; *den distelbemt* (Tildonk, 1750).

ALLIUM VINEALE L. — Enkel voorhanden in : *op het schalloone velt, te schaloene, schaloinen meersch* (Herfelingen, 1623, 1631, 1759). — *Schaloine*, Fr. *ascalogne*, Ml. *ascalonium* (waaruit volksetym. *sjalot*). Hier, **kraai-look**.

POLYSTICHUM FILIX mas Roth. en *PTERIS AQUILINA* L. — Deze beide varensorten en nog wel andere zijn gemeen in Z.-W. Brabant. Zij worden niet onderscheiden in de toponymie, waar alleen het algemeen **varen** voorkomt.

Met *-t* suffix : *juxta varent* (Nederokkerzeel, 1297) ; *varent* (St.-K.-Lennik, 1356 ; Pamel, 1406 ; Tisselt, 1470 ; Assche, 1518 ; Lebbeke ; Kester) ; *varent alias varinck* (Herdersem, 1456).

In samenstellingen : *opt varenavelt* (Meldert, 1385) ; *den varens lochtinck* (Meldert, 1650) ; *varenberch* (St.-M.-Lennik, 1547) ; *varendonck* (Tisselt, 1470) ; *varendriesch* (St.-Brixius-Rode, 1470) ; *den varenest* (Merchtem, 1705).

FRUITBOOMEN.

Pereboom. — In de oudste Brabantsche oorkonden, **perre, parre** : *te puderce* (Puurs) *sin alle huys have, enne alle boemen, sonder perre, appelterre, mespelleren* (ca. 1295) (1) ; *van enen hove daer enen parre op te stane plach* (Ander-

(1) Uit een hs. van het archief de Merode-Westerloo (reg. n° 177) : Aanteekeningen over allerlei oude rechtsgebruiken in Brabant.

lecht, 1469). — Geen voorbeeld van samenstelling met suffix *-ter*.

Appelboom. — Geplant als grensboom : *opten appelter* (Assche, 1406) ; *bi der appelteren* (St.-A.-Berchem, 1545) ; *streckende tot enen appelboom toe* (St.-G. Rode, 1557) ; *lancx de haghe daer d'appelboomen inne staen* (Beersel, 1593) ; *de appelboomstraet* (St.-P.-Leeuw, 1649).

Mispelboom. — Evenzoo als grensboom : *aent mijspelteerken* (Assche, 1406) ; *opt mispelteerken* (Gaasbeek, 1469) ; *twelt geheten dmespelteerken* (Ganshoren, 1473) ; *te mespelkenne* (Ganshoren, XVe eeuw) ; *den mispelaerenberg* (Tervuren, 1722).

Pruimeboom. — Evenzoo : *bovent prumelteerken daermen teiegelberge weert geet* (Erps, 1406) ; *aen den prumelteerenboom* (DE FLOU, *op. cit.*, in Brabant, zonder verder aanduiding).

Een kleine blauwe pruim, ter grootte van een druif, heet in Z.-W. Brabant, **paloke** : een *palokeleer* staat vermeld als toponiem in 1722 (Zoniënbosch).

Kerseboom. — De **kerselaar** is, in Z.-W. Brabant, *PRUNUS AVIUM* L., de zoete kers. Komt vaak voor als grensboom : *ter kerselere ane den nuwenbosch* (Beersel, 1356) ; *bi de kerselerekene* (Erps, 1406) ; *ten kerselere* (Ukkel, 1475) ; *bij den kerselere* (Steenokkerzeel, 1500) ; *omtrent den kerselere* (Haren, 1543) ; *aen de kerselaer achter thof te bozhem* (Grimbergen, 1550) ; *bij de kerselaers* (Hekelgem, 1650) ; *aen onser liever vrouwen kersselare* (St.-G.-Rode, 1557) ; *aen de hant kerselere* (Herne, 1607) ; *den quaeden kersselaer* (Merchtem).

Akkers bij zulke kerselaars gelegen : *kersseleren velt* (St.-M.-Bodegem, 1406) ; *opt kersseleerenvelt* (Linkebeek, 1573) ; *kerseleren block* (Merchtem, 1642). — Hetzelfde

verband in : *kersselere heyde* (Beersel, 1593). — Andere samenstellingen : *kerselerenbosch* (Anderlecht, 1546); *den kersenhof* (Steenhuffel, 1406).

Kriekelaar. — In Z.-W. Brabant, *PRUNUS CERASUS* L., de zure kers.

Als grensboom : *ten kryekelteerkene* (St-P.-Leeuw, 1413).

In samenstellingen : *de crieckhage* (Kobbegem, 1544); *de krieckenhaeghe* (Schepdaal, 1715); *den krieckenbosch* (Bogaarden, 1730).

Kornoeljeboom. — *CORNUS MAS* L. — In Z.W. Brabant *kornelle*, *kornellebezelaar*. — Voorhanden in het toponiem *cornelleblock* (Merchtem, 1705).

Noteboom. — In Brabant, algemeen thans **notelaar**; in 't Payottenland is ook **neukeleer** nog bekend. In de toponiemen ontmoet men verschillende oude benamingen :

in domo qui dicitur nokerboem (Merchtem, 1293); *aert van den nokerbome* (persoon cit. Steenokkerzeel, 1356);

ter plaetse geheeten te nokere, *tnoekersvelt* (Esschene, 1487, 1516); *opt noeckervelt* (Strombeek, 1650); *neuckerblock* (Kester, 1749); *hof te Neuker*, geslacht *Van den Neuckere*, *Neukerkouter* (Tollembeek); *ten dooven neucker* (Herfelingen, 1766);

aen de noterkens (Opwijk, 1578);

een nokeltere (Zaventem, 1356);

de oeckeleren heyde (Beersel, 1593); *den okeleere*, *euckleer* (Buizingen, 1589, 1601); *d'oeckeleere straete* (Laken, 1762);

de ockerije, *de ockerijebosch* (Gooik), vgl. *linterije*, *boekerije*;

aen den gemeynen noteler (Steenokkerzeel, 1473); *aen den notelair* (Opwijk, 1774).

Wijngaard. — In schier alle Brabantsche gemeenten vindt men één of meer plaatsen die *wijngaard* heeten,

en die ons herinneren aan een tijd (zeker nog in de XVe eeuw) toen hier alom wijn gebouwd werd (1):

juxta vineam ante curtim nostram, item terre plantate cum vinea (Hof te Amelgem, Brussegem, XIIIe eeuw); *ante vineam, den ouden wijngaert, den ouden wigaert* (Laken-Heembeek, 1321, 1356, 1406), vermeld in 1458 als nog beplant met wijnstok; *in de wijngaertstrate* (Tervuren, 1266); *10 dachwant die wijngaert was... achter Petrus wijngaerde* (Meldert, 1377); *Moen de wijngaerder heeft genomen in pachte ontrent II dachwant lants geheeten den tswijngaert daer den wijngaert stond ende alsnoch som staet* (zelfde plaats als voorgaande, 1456, hoorde toe aan Affligem); *4 buender onder lant, wijngaert ende heiide* (Nossegem, 1469); *achter den wijnberch* (ibid. 1469); *achter de wingaert* (Grimbergen, 1461); *achter de wijngaert van diedelghem*, (Wemmel, 1469); *een stuck erfs dat wijngaert te sijn plach, den wijngaert* (Beersel, 1473, 1474); *den wijngert met enen bogaerde geheeten den froyte daer aen gelegen* (Alseberg, 1472); *bi den wigaert van der cameren* (Vorst, 1406); *buten d'oude poerte op coudenberch... een bunder wijgaerds dat sgoidshuys coelhof te sine plach* (Brussel, 1406); *tusschen beyde de wijngaerde* (Brussel, 1547); *hoff metten wigaerde etc.* (Melsbroek, 1406); *het goed ten wijngaerde* (Opwijk, 1470); *te wigaerden, te wijgaerden* (Assche, twee verschillende plaatsen, 1406, 1530); *skeysers wigaert* (Erps, 1406); *II dachwant lants metten wingarde daer aen liggende* (Hof te Ossel, Brussegem, 1488); *den wijngaerd* (Hof te Steene, Brussegem, 1532); *den wijngaert* (Wezembeek, 1356); *een hoefken dat de wijngaert heet, een bloc dat de wigaert*

(1) Zie FR. DE RIDDER en C. BUVÉ, « Over de wijngaarden te Tienen en omstreken », een rijk gedocumenteerd artikel in *Bijdragen tot de Gesch. v. h. Hertogdom Brabant*, II (1903), blz. 109, 159, 279. — DR. EM. VAN DER LINDEN, « De wijngaarden in de Brusselsche omgeving », een eerlang te verschijnen studie in *Eigen Schoon en De Brabander*, XIV (1931).

heet (St.-Stev.-Woluwe, 1356, 1406); *Jan Cloets hof neven sijnen wijngaert*, — *sprochiaens wijngaert*, — *de wijnhoff achter 't neerhoff buyten den muer ende den bogaert* (Steenokkerzeel, ca. 1500); *dwijngaert blocxken* (Dilbeek, 1548); *opt wijngaertsuult* (Oudenaken, 1547); *opt hoochwijngaerde boven 't edegem* (Erps, ca. 1600); *het hof ten wijngaerd en daarnaast wijngaertbosch* (Gooik, 1635); *wijngaertheyde* (Ukkel, 1475); *wijngaertcouter* (St.-M.-Lennik, 1710); *de wijngaerd* (St.-P.-Leeuw, 1617); *wijngaerdberg* (Vorst); *wijngaertweyde* (Oetingen, 1741).

Wijnbocht schijnt een synoniem te zijn van *wijngaard*: *van een winbocht bij nederijssche* (Leefdaal, 1411); *den wijnbocht* (Herdersem, 1650; Denderleeuw, 1650).

AKKERVUCHTEN.

De akkervruchten bekleeden een zeer bescheiden plaats in de toponymie. Dit volgt natuurlijk uit de voortdurende afwisseling der teelten. Voor een naam moest er een zekere bestendigheid zijn: een boom die staan blijft, een vaste, jaarlijks terugkomende beplanting.

Hier en daar, bij grootere hoven, werd soms een « blok » (beluik) bijzonder bestemd voor een bepaalde teelt: *tarwebloc* (St.-Gertrudis-Machelen, ca. 1390); *het corenbelock* (St.-P.-Leeuw, 1657); *haverblock* (St.-P.-Leeuw, 1722); *tervenblock* en *haverenblock* (Hof te Lovegem, Brussegem, 1624); *haverenblock* en *raepblock* (Hooghof, Zellik, 1566); *raepblock* (Hof te Ossegem, Laken, 1650; Assche, 1650; Gooik, 1534; Kobbegem, 1650; Anderlecht); *het loofblock* (Gooik, 1653), waarin « loof », rapen; *het waublock* (Brussegem, 1705), waarin wouw, de bekende verplant; *caerdenblock* (Bijgaarden, 1406; Opwijk, 1574; Watermaal, 1575). waarin misschien *DIPSACUS FULLONUM* L. « kaarden-

distel », plant die diende bij 't kammen van wol ; *vitsblock* (Beersel, 1556 ; Merchtem, 1705) ; *boonblock* (Hamme, 1650) ; *claverenblock* (Bellingen, 1670 ; Beersel, 1724) ; *corenblock* (Steenhuffel, 1692).

Verder nog in de volgende samenstellingen : *het raepveldeken* (Ramsdonk, 1586) ; *opt woudevelt* (Meldert, ca. 1410) ; *wauveld* (Hekelgem, 1640) ; *den woulochten* (Ukkel, 1475) ; *het cardeveldeken* (Meldert, 1650) ; *de cardevelde* (Herdersem, 1456) ; *het vitsveldeken* (Esschene, 1650 ; Hekelgem, 1650 ; Merchtem, 1650) ; *het block slorveldt* (Lippeloo, 1603) ; *het sloorveldeken* (Opwijk, 1775) ; *de speurrij veldekens*, *de speurrij weijde* (Esschene, 1650) ; *de claveren*, *den claverenbosch* (Opwijk, 1549, 1644) ; *boomgaert genaemt de claveren* (Borch-Lombeek, 1790) ; *den claveren acker* (Bornem, 1650) ; *de corendriesch* (St.-P.-Leeuw, 1661).

Het *Robbroek* te Steenhuffel wordt vermeld, in 1470, als *rogbroeck*. Er is echter een vorm *robrock* van 1238 bekend, zoodat *rog* denkelijk wel volksetymologie zal zijn.

Te Londerzeel is een *havert* (van waar ook de familienaam Van der Havert, Verhavert), waarin misschien *haver* met -t suffix te herkennen is.

West-Brabant was vanouds een hopstreek. In alle gemeenten waar thans nog hop gekweekt wordt, zijn toponiemen als *hoplochting*, *hopveld*, te vinden. Doch de toponymie herinnert ons ook aan hopteelt in plaatsen waar die cultuur sedert lang verdween, alzoo : *den hophof* (Brussegem, 1487) ; *de hophoven* (Steenokkerzeel, 1567) ; *den hoplochten* (Beersel, 1593) ; 't hoeppenblock (Herne, 1609).

Vermelden we ten slotte nog de menigvuldige *boonhof's* en *boonveldeken's*, die men bij alle groote hoven terugvindt ; de *koollochten's*, *koolhof's* en *spruithof's*, oude benamingen

voor moestuinen, en *den caenphove* van 't Hof ter Vleest (Anderlecht), vermeld in 1356, die ons een oude Brabantse benaming van de kemp of hennep, *CANNABIS SATIVA* L., bewaart.

En dat is alles... voorloopig ten minste.

X En de bloemen? zal men vragen. Die blijken van geen tel geweest te zijn bij 't benamen van plaatsen. Noch de blinkende boterbloemen in de weiden, noch de geurige meiklokjes in de bosschen, noch de schetterende kollebloemen in de graanvelden, noch de droomende waterlelies op de vijvers, noch de « peeën » en het onkruid allerlei dat de boeren jaar na jaar te bestrijden hadden, noch de kamillen en andere geneeskundige kruiden die de vrouwen plukten tegen de komende kwalen, niets van dat alles viel onder de aandacht van de nuchtere naamgevers uit de middeleeuwen. Wel ontmoet men hier of daar een zeer algemeen *blomendale* (Herne, 1607), of een *blommaert* (Beersel, 1578), *ter blommen* (Merchtem, 1705), *bloemhof* (Linkebeek)... Tot bijzondere bloemen daalt de toponymie niet af. Eerst toen de rederijkers hun « peoenen » en « chris-tusoogen » en « goudbloemen », ook te lande, populair gemaakt hadden, komen de bloemen op de uithangborden en gaat b. v. een boer te Steenhuffel, die bij de « heide » woont, zijn hofstede *de heyblom* noemen (XVIIe eeuw). Thans kan men ongeveer al de bloemen uit de flora, in 't fransch natuurlijk, op de hekjes van de villa's lezen, alsmede op de straatbordjes in de nieuwe stadswijken, op de uitkanten van de grootstad.
